

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเล่นิทาน ของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในจังหวัดพะเยา

เนตรนภา พรหมมา วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์)*

พรพนา สมจิตร วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์)*

*สาขานามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วันรับ: 23 พ.ย. 2565

วันแก้ไข: 8 พ.ย. 2566

วันตอบรับ: 18 พ.ย. 2566

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ใช้รูปแบบวิจัยกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่มวัด 2 ครั้ง ก่อน-หลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเล่นิทานของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวคนสามวัย จำนวน 70 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว โปรแกรมการส่งเสริมการเล่นิทาน และแบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์ความแตกต่างของพัฒนาการเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการโดยใช้ Wilcoxon signed-rank test และเปรียบเทียบความแตกต่างของพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ Mann-Whitney U test ผลการศึกษาพบว่า มีการเล่นิทานใน 6 เดือนที่ผ่านมาของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ร้อยละ 60.00 เป็นจำนวน 1-3 วันต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่ใช้เวลาเล่น 10 นาที ต่อครั้ง ใช้ิทานอีสปเล่นเป็นประจำ ร้อยละ 51.43 ส่วนลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของผู้ปกครอง ได้แก่ อายุผู้ปกครอง อายุปู่ย่า/ตายายและสัมพันธภาพในครอบครัว ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ เพศ อายุ (เดือน) BMI (กิโลกรัม/เมตร²) น้ำหนักแรกคลอด (กรัม) และผลประเมินพัฒนาการเด็กที่ผ่านเกณฑ์ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนั้น การเล่นิทานของครอบครัวคนสามวัยมีผลกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย จึงเสนอแนะให้ผู้ปกครองเล่นิทานให้กับเด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวัน

คำสำคัญ: เล่นิทาน; ครอบครัวคนสามวัย; พัฒนาการเด็กปฐมวัย

บทนำ

เด็กปฐมวัยอายุช่วง 0-5 ปีถือเป็นเวลาทองของการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์และสติปัญญา⁽¹⁾ การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ก็ให้ความสำคัญกับการจัดการ

เรียนรู้ เพื่อปลูกฝังทั้งในด้านพัฒนาการ สติปัญญาและอารมณ์ ที่จะสามารถหล่อหลอมให้เด็กเจริญเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อไป ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์เด็ก

ปฐมวัยให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ทั้งในส่วนของ การดำเนินการด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงที่สุด และเป็นต้นทุนที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับต่อไป⁽²⁾

สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ปี พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย แต่ยังมีข้อมูลของการดำเนินงานที่สะท้อนให้เห็นภาพของการเข้าถึงการให้บริการของเด็กปฐมวัยที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ เช่น เด็กปฐมวัยที่มารดาเข้าร่วมโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตรจะเข้าถึงบริการได้มากกว่าเด็กทั่วไป และการเข้าถึงบริการของเด็กปฐมวัยเขตเมืองน้อยกว่าเขตชนบท⁽³⁾ และจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคมสมัยปัจจุบัน พ่อแม่นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน เช่น ให้ดูการ์ตูนจากโทรทัศน์ เล่นเกมส์กับคอมพิวเตอร์ ทำให้เวลาในการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูน้อยลง นั้นเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเด็ก ขาดการพัฒนาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ภาษาการสื่อสาร รวมถึงขาดการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม แต่สิ่งที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นและทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัย คือ “การเล่านิทาน” จากบุคคลในครอบครัว ทั้งจากพ่อแม่และปู่ย่า/ตายาย

นิทานทำให้เด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเชื่อมโยงและถ่ายโอนข้อมูล ฝึกความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กให้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับการทำงาน เป็นคนรู้จักสังเกต มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง รู้จักการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนนิทานสามารถสอดแทรกในกิจกรรมเคลื่อนไหวต่างๆ ทำให้ช่วยพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ^(4,5) เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าแสดงออก ความรับผิดชอบ

และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น⁽⁶⁾ และความคิดสร้างสรรค์⁽⁷⁾

ครอบครัวคนสามวัยประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวอย่างน้อย 3 ชั่วอายุคน ได้แก่ บุตรหลาน พ่อแม่ และปู่ย่า/ตายาย จัดเป็นโครงสร้างครอบครัวแบบครอบครัวขยาย ซึ่งอดีตครอบครัวไทยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจและสังคมพัฒนามากขึ้น รูปแบบการอยู่อาศัยของคนส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวในปัจจุบัน ครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมากที่สุด โดยเฉพาะครอบครัวขยายในสังคมไทย จะทำให้เด็กดูเลี้ยงดูภายใต้การบอกเล่าประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว สมาชิกแต่ละคนทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเน้นกลุ่มครอบครัวสามวัยร่วมกันเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนสามวัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ทำการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในจังหวัดพะเยา เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการวิจัยของกลุ่มทดลอง และเปรียบเทียบพัฒนาการเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อให้ได้รูปแบบของโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้กับพื้นที่อื่นต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบวิจัยกึ่งทดลอง แบบ Pre-test-Posttest with compared group และทำการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ครั้ง ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี โดยรูปแบบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย เพื่อค้นหาครอบครัวคนสามวัย แล้วจัดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามเกณฑ์การคัดเลือก

ขั้นที่ 2 คือ ขั้นตอนการตรวจวัดพัฒนาการเด็กปฐมวัย

5 ด้าน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการจัดโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัย

ขั้นที่ 3 คือ การจัดโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานสำหรับกลุ่มทดลอง(ได้แก่ ปู่ย่าหรือตายาย พ่อแม่ และเด็กปฐมวัย) ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทาน (Storytelling intervention) ทั้ง 4 กิจกรรมหลัก ตามแผนการสอนที่ได้กำหนดไว้ (ตารางที่ 1) ใช้ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมประมาณ 2-3 วัน ท่างกันกิจกรรมละ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นทำการประเมินผลของโปรแกรม โดยทำการติดตามการเล่านิทานในครอบครัวคนสามวัยของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมทุก ๆ 1 เดือนเป็นเวลา 3 เดือน สำหรับกลุ่มควบคุม ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยขั้นพื้นฐาน (Standard care) จำนวน 2 กิจกรรม (ตารางที่ 1)

ขั้นที่ 4 คือ ขั้นตอนการตรวจวัดพัฒนาการเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังเสร็จสิ้นโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัย แล้ว

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการวิจัยกับครอบครัวคนสามวัยที่อาศัยอยู่อย่างน้อย 1 ปี ในตำบลแม่กาและตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยผู้ที่ทำหน้าที่เล่านิทาน คือ ปู่ย่า-ตายาย ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นรับฟังการเล่านิทาน และมีพ่อแม่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมการเล่านิทาน ซึ่งนิทานที่จะเล่าจะได้จากเรื่องราวที่สืบทอดกันมาหรือจากนิทานที่เป็นคติสอนใจในยุคปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่าง คือ การเลือกตัวอย่างเพื่อจัดเข้ากลุ่มแบบสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย(Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก โดยทั้งสองกลุ่มมีลักษณะทาง

ตารางที่ 1 โปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยขั้นพื้นฐาน (storytelling intervention & standard care) สำหรับกลุ่มทดลอง

กิจกรรม	ชุดกิจกรรม	แผนการดำเนินงาน
1. กิจกรรมการสร้างความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย*	<ul style="list-style-type: none"> - ความสำคัญของพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย - การตรวจประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย - ตารางพัฒนาการเด็กแรกเกิด - 5 ปี - หลักการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย - การส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัย ผู้ปกครอง ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกัน ติดตามสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม ของเด็กวัยต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงพัฒนาการแต่ละวัย และหาวิธีส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กแต่ละด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในการฝึกหรือส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้าน เด็กจะเรียนรู้ และทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถในแต่ละช่วงวัย พร้อมทั้งจะพัฒนาขึ้นต่อไป ตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)⁽⁶⁾ - ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง จะได้รับแนวทางปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากผู้วิจัย โดยการกระตุ้นและเสริมแรงให้ มีทักษะการตรวจพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง โดยฝึกเด็กผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือฝึกผ่านการเล่นกับเด็ก เป็นเวลา 12 สัปดาห์ - ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง กระตุ้นพัฒนาการเด็ก ให้เวลาเด็กปฏิบัติตาม 3-5 วินาทีถ้าเด็กยังไม่ทำให้ผู้ปกครองพูดซ้ำ (ข้อความเดิม) พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือเด็กทำงานเสร็จ ในเวลา 11.00-13.00 น. ของทุกวัน - ผู้ปกครองบันทึกความสามารถของเด็กตามลำดับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยได้เป็นเวลา 12 สัปดาห์

ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 1 โปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยขั้นพื้นฐาน (storytelling intervention & standard care) สำหรับกลุ่มทดลอง (ต่อ)

กิจกรรม	ชุดกิจกรรม	แผนการดำเนินงาน
2. กิจกรรมความสำคัญของการสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวสามวัย*	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาท หน้าที่ ของสมาชิกในครอบครัว - การสร้างความผูกพัน ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ - ครอบครัวต้นแบบด้านการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เช่น คุณครู ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข - สิ่งแวดล้อมในบ้านที่เหมาะสมในการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยกระตุ้นและเสริมแรงให้สมาชิกในครอบครัว รู้และเข้าใจบทบาท หน้าที่ พันธะกิจของครอบครัว เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เป็นเวลา 12 สัปดาห์ - ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครองเรียนรู้วิธีการกระตุ้นและเสริมแรงให้เด็กและสมาชิกในครอบครัว สร้างความรักความผูกพันผ่านการให้อาหาร การสัมผัสโอบกอด การสื่อสารพูดคุย การมองและการพูดคุยเล่านิทาน เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ให้แก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 30-45 นาที - ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง เรียนรู้วิธีการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว จาก การเล่าประสบการณ์ครอบครัวต้นแบบ ที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรหลาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน กิจกรรมนี้ใช้เวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 30-45 นาที - ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง เป็นต้นแบบด้านการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว โดยวิธีการ รักและเอาใจใส่เด็กสายผูกพัน ให้เด็กมีโอกาสช่วยเหลือตนเอง ให้เด็กรู้จักรอคอย อดทนและอดกลั้น ให้เด็กรู้จักปรับตัว เผชิญและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กมีโอกาสได้เล่น และให้เด็กรู้จักให้รู้จักช่วยเหลือและเข้าใจผู้อื่น เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 30-45 นาที - ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง จัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสม เหมาะสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย
3. กิจกรรมเทคนิควิธีการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้เกี่ยวกับการเล่านิทานที่มีประโยชน์ต่อพัฒนาการเด็ก - เทคนิควิธีการเล่านิทาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการเล่านิทานที่มีประโยชน์ต่อพัฒนาการเด็ก และเทคนิคการเล่านิทาน แก่ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง - ผู้วิจัย ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครอง ร่วมกันเล่านิทานมีทั้งหมด 16 เรื่อง เรื่องละ 10-15 นาที โดยแบ่งให้มีการเล่านิทานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 2 เรื่อง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ - ผู้วิจัย กระตุ้นให้ ปู่ย่า/ตายาย และผู้ปกครองใช้สื่อวิดีโอ สาดิตและฝึกเล่านิทาน และให้เด็กเล่นสมมติบทบาทเป็นตามเนื้อเรื่อง แล้วรวมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน - ปู่ย่า/ตายายเล่านิทานให้กับบุตรหลานเป็นประจำทุกวันที่บ้าน อย่างน้อย 1 เรื่อง เป็นเวลา 20-30 นาที โดยมีผู้ปกครองสนับสนุนช่วยเหลือ และจดบันทึกการเล่านิทาน เป็นเวลา 8 สัปดาห์
4. กิจกรรมการประกวดแข่งขันการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่า/ตายาย	<ul style="list-style-type: none"> - การประกวดแข่งขันการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยแจกเอกสารชักชวนให้ปู่ย่า/ตายายผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรม - ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม และให้ครูผู้ดูแลเด็กเป็นกรรมการตัดสิน - เด็กปฐมวัย เล่านิทาน ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่า/ตายาย ทีละคน โดยกำหนดให้เด็กที่ยังไม่ได้เล่าให้นั่งฟังเพื่อน ๆ ทำการประกวดการเล่านิทานวันละ 7 คน โดยขณะที่เด็กเล่านิทาน จะให้ผู้ปกครองช่วยเหลือและให้กำลังใจ - ประกาศผู้ได้ชนะเลิศการแข่งขัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนและดูแลบุตรหลาน ตลอดจนการเล่านิทาน

หมายเหตุ: * โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยขั้นพื้นฐาน (standard care) สำหรับกลุ่มควบคุม

ประชากร การเข้ารับบริการรักษาพยาบาลทางการแพทย์ การมีศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ ลักษณะภูมิศาสตร์ และ ประวัติศาสตร์ชุมชนใกล้เคียงกัน อยู่ห่างกัน 15 กิโลเมตร ได้กลุ่มตัวอย่างตำบลละ 35 ครอบครัว แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม คือ

- กลุ่มทดลอง คือ ครอบครัวคนสามวัยที่อาศัยในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 35 ครอบครัว

- กลุ่มควบคุม คือ ครอบครัวคนสามวัยที่อาศัยในพื้นที่ตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 35 ครอบครัว

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1. เป็นครอบครัวคนสามวัยที่มีสมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วยสถานะ ดังต่อไปนี้ คือ พ่อแม่ ลูก ปู่/ย่า/ตา/ยาย

2. อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายอย่างน้อยเป็นเวลา 1 ปี

3. บุตรอยู่ในช่วงเด็กปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี)

4. ผู้ปกครอง (พ่อแม่ และปู่ ย่า ตา ยาย) ไม่มีปัญหาในการพูด การฟัง การมองเห็น และอ่านออกเขียนได้

5. สัมผัสใจเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการเล่านิทานจนสิ้นสุดการวิจัย

เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria)

1. เป็นครอบครัวคนสามวัยที่มีเด็กปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) พัฒนาการผิดปกติ

2. เป็นครอบครัวคนสามวัยที่มีปู่ ย่า ตา ยาย ไม่สามารถดูแลหรือช่วยเหลือตนเองได้

3. เจ็บป่วยอย่างรุนแรง หรือเสียชีวิตในระหว่างเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

2) แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว

3) แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPM)⁽⁸⁾

4) โปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทาน (ตารางที่ 1)

โดยเครื่องมือที่ใช้ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : index of item objective congruence) มีค่าเท่ากับ 0.86 และการศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ในวันที่ 20 มีนาคม 2560 เลขที่ 2/011/60

การดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation analysis)**

1) ประสานแนวคิดและบทบาท ในการดำเนินงานร่วมกับนักพัฒนาชุมชนในหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่ อบต. ครูประจำศูนย์เด็กเล็กใน 2 ตำบล เพื่อให้เกิดทีมสหวิชาการ

2) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบการดูแลสุขภาพ และประสานขอข้อมูลเด็กปฐมวัยในชุมชน ตำบลแม่กาและตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของครอบครัว และทำการสำรวจครอบครัวคนสามวัยในพื้นที่เป้าหมายดังกล่าว

3) จัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้วทำการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 2 กลุ่มนั้น

4) ศึกษาข้อมูลของพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ทำการสำรวจไว้แล้วนั้น เพื่อดูข้อเด่น ข้อด้อยของเด็กในพื้นที่ เพื่อจัดเตรียมรูปแบบการเล่านิทานที่เหมาะสม กับพัฒนาการของเด็กต่อไป

2. **ขั้นดำเนินการ (Participation action)**

1) จัดประชุม เชิญผู้ปกครองและสมาชิกทุกคนในครอบครัวคนสามวัย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูศูนย์เด็กเล็ก เพื่อชี้แจงแนวทางการวิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยให้กับกลุ่มทดลองทราบและยินยอมเข้าร่วมตลอดจนเสร็จสิ้นโครงการ และร่วมกันวางแผนงานการจัดกิจกรรมโปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัย

2) จัดกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้ โดยดำเนินงาน จัดกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมการสร้างความรู้และความตระหนักเกี่ยวส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้กับสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมครอบครัวสามวัยกับบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวและความสำคัญของการสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัว

กิจกรรมที่ 3 เทคนิควิธีการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

กิจกรรมที่ 4 เป็นกิจกรรมการประกวดแข่งขันการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่าตายาย

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นใช้ระยะเวลา 2-3 วัน ห่างกันครั้งละ 2 สัปดาห์ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

3) จัดเวทีการเล่านิทานให้แก่บุตรหลานโดยผู้สูงอายุหรือผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่วนงานคลินิกเด็กดีตรงกับวันที่ให้บริการงาน EPI

3. ขั้นตอนติดตามและประเมินผล (Evaluation)

1) ติดตามและประเมินผลของโปรแกรมทุก 2 สัปดาห์ที่กำลังดำเนินกิจกรรม

2) ติดตามและประเมินผลภายหลังเสร็จสิ้นโครงการโดยประเมินและติดตามการเล่านิทานในครอบครัวคนสามวัย จากแบบบันทึกการเล่านิทานที่แจกให้กับครอบครัวคนสามวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม

3) ติดตามและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจากเสร็จสิ้นโครงการไปแล้ว 3 เดือน โดยมีผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ทำการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการแจกแจงของข้อมูลว่าเป็นการแจกแจงแบบ

ปกติหรือไม่ ด้วย Kolmogorov-Smirnov test พบว่า ผลการทดสอบมีนัยสำคัญ แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติในกลุ่ม Nonparametric มาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน และควอไทล์ และใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์ความแตกต่างของพัฒนาการเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ ใช้ Wilcoxon signed-rank test และเปรียบเทียบความแตกต่างของพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ Mann-Whitney U test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัวคนสามวัย จำนวน 70 ตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 62.86 มีจำนวนสมาชิก 4-5 คนในครอบครัว บุคคลที่เป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่เป็นพ่อ โดยอายุของแม่-พ่อ อยู่ในช่วง 21-30 ปี สถานภาพสมรส อาชีพส่วนใหญ่เป็นรับจ้าง ผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแลเด็กที่บ้าน ร้อยละ 17.14 และไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 18.57 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรายได้หลัก ร้อยละ 68.57 มาจากพ่อ ปัจจุบันเด็กจะอาศัยอยู่ร่วมกับแม่เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาจะเป็นพ่อ ยาย ตา ยา/พี่น้องสายโลหิต ปู่ ป้า น้า และอาตามลำดับ และทุกครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ส่วนข้อมูลมารดาของเด็กปฐมวัย พบว่า ตั้งครรภ์ครั้งแรกในช่วงอายุ 20-35 ปี ร้อยละ 67.14 เกือบทั้งหมดมารับบริการฝากครรภ์ (ร้อยละ 91.43) ขณะตั้งครรภ์มีภาวะแทรกซ้อน(ร้อยละ 5.71) ได้แก่ เบาหวาน ร้อยละ 50.00 มีประวัติการคลอดปกติ และคลอดที่โรงพยาบาลชุมชนเกือบทั้งหมด ส่วนข้อมูลของเด็กปฐมวัยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีภาวะโภชนาการมีน้ำหนักตามเกณฑ์ ร้อยละ 71.43 ส่วนสูงตามเกณฑ์ ร้อยละ 72.86 และมีรูปร่างสมส่วน ร้อยละ 65.71 ส่วนใหญ่มีน้ำหนักแรกคลอดมากกว่า 2,500 กรัม (ร้อยละ 78.57) ในเวลา 1 ปี ที่ผ่านมาเด็กป่วยจนต้องนอนโรงพยาบาลด้วยโรคท้องร่วงมากที่สุด (ร้อยละ 11.43) เด็กเคยได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ

70.00 และมีปัญหาสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 28.57 ปัญหา นั้นคือโรคฟันผุ ร้อยละ 32.86 ส่วนประวัติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน เพียงร้อยละ 64.29 เท่านั้น

การส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า การเล่านิทานหรืออ่านนิทานหรือเล่าเรื่องราวต่างๆ ใน 6 เดือนที่ผ่านมา ของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ได้เล่าให้กับบุตรหลานฟัง ร้อยละ 60.00 จำนวน 1-3 วัน ต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่ใช้เวลาเล่า 10 นาที ต่อครั้ง (ร้อยละ 22.86) เกินครึ่งเล่านิทานอีสปเป็นประจำ (ร้อยละ 51.43) การเล่นกับเด็ก ใน 6 เดือนที่ผ่านมาของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยเกือบทั้งหมดได้เล่นกับบุตรหลานทุกวัน ร้อยละ 51.43 ส่วนใหญ่ใช้เวลาเล่น 30 นาที ต่อครั้ง (ร้อยละ 14.29) แต่เด็ก ร้อยละ 74.29 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์

และ Ipad

ลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้านผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก พบว่า อายุของผู้ปกครอง อายุปู่ย่า/ตายาย และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านการพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ด้านการแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน และด้านการปฏิบัติตามบทบาทที่เหมาะสม ทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้อมูลของเด็กปฐมวัย พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนเพศชายและหญิง อายุ (เดือน) ดัชนีมวลกาย (BMI) และน้ำหนักแรกคลอด ไม่แตกต่างกัน ส่วนการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน (ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม) มีสัดส่วนที่ผ่าน

ตารางที่ 2 ลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทดลอง (n=35) และกลุ่มควบคุม (n=35)

ปัจจัย	กลุ่มทดลอง Median (IQR)	กลุ่มควบคุม Median (IQR)	p-value
ด้านผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก			
อายุผู้ปกครอง (ปี)	27.00 (10.00)	30.00 (10.00)	0.344
อายุปู่ย่า/ตายาย (ปี)	60 (9.00)	60 (11.00)	0.826
สัมพันธ์ภาพในครอบครัว			
- ด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	14.00 (6.00)	15.00 (6.00)	0.774
- ด้านการพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ	13.00 (7.00)	13.00 (8.00)	0.809
- ด้านสมาชิกในครอบครัวแสดงออกซึ่งความรัก และความเอื้ออาทรต่อกัน	8.00 (0.00)	8.00 (0.00)	0.739
- ด้านการปฏิบัติตามบทบาทที่เหมาะสม	13.00 (3.00)	13.00 (2.00)	0.753
ด้านเด็กปฐมวัย			
เพศชาย จำนวน (ร้อยละ)	15 (42.86)	16 (45.71)	0.810
อายุเฉลี่ย (เดือน)	40.00 (27.00)	38.00 (27.00)	0.930
BMI (กิโลกรัม/เมตร ²)	16.43 (4.63)	15.94 (4.11)	0.503
น้ำหนักแรกคลอด (กรัม)	3,000.0 (815.0)	3,050.0 (750.0)	0.404
พัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน (ร้อยละ)			
- ด้านการเคลื่อนไหว	34 (97.10)	34 (97.10)	1.000
- ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	35 (100.00)	35 (100.00)	N/A*
- ด้านการเข้าใจภาษา	34 (97.10)	33 (94.30)	1.000
- ด้านการใช้ภาษา	32 (91.40)	31 (88.60)	1.000
- ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม	34 (97.10)	34 (97.10)	1.000

*N/A = not applicable

ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเล่าทานของครอบครัวคนสามวัยต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในจังหวัดพะเยา

เกณฑ์ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 2)

ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม มีค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม มีค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 3) ส่วนผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 5.00 (IQR=0.00) อันดับเฉลี่ย เท่ากับ 38.61 กลุ่มควบคุมมี

ค่ามัธยฐาน เท่ากับ 5.00 (IQR=1.00) อันดับเฉลี่ย เท่ากับ 32.39 เมื่อเปรียบเทียบค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) ส่วนหลังเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 5.00 (IQR=0.00) อันดับเฉลี่ย เท่ากับ 41.03 กลุ่มควบคุมมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 5.00 (IQR=0.00) อันดับเฉลี่ย เท่ากับ 29.97 และเมื่อเปรียบเทียบค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การเปรียบเทียบ	n	Median (IQR)	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	p-value
กลุ่มทดลอง						
ก่อนเข้าร่วม	35	5.00 (0.00)	3.50	21.00	-2.449	0.014*
หลังเข้าร่วม	35	5.00 (0.00)				
กลุ่มควบคุม						
ก่อนเข้าร่วม	35	5.00 (1.00)	1.00	1.00	-1.00	0.317
หลังเข้าร่วม	35	5.00 (1.00)				

* ระดับความเชื่อมั่น $p < 0.05$

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐานคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม

การเปรียบเทียบ	n	Median (IQR)	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	p-value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม						
กลุ่มทดลอง	35	5.00 (0.00)	38.61	1351.50	-1.587	0.112
กลุ่มควบคุม	35	5.00 (1.00)	32.39	1133.50		
หลังเข้าร่วมโปรแกรม						
กลุ่มทดลอง	35	5.00 (0.00)	41.03	1436.00	-3.192	0.001*
กลุ่มควบคุม	35	5.00 (1.00)	29.97	1049.00		

*ระดับความเชื่อมั่น $p < 0.05$

วิจารณ์

โปรแกรมการส่งเสริมการเล่านิทานของครอบครัวคนสามวัยมีประสิทธิผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มทดลองเมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรมมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และกลุ่มทดลองแตกต่างกับกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษากายในประเทศ⁽⁹⁻¹²⁾ และต่างประเทศ^(4,5) กิจกรรมการเล่านิทานทำให้การเข้าใจภาษาและการใช้ภาษาของเด็กปฐมวัยดีขึ้น⁽¹³⁾ สามารถใช้พัฒนาทักษะทางด้านภาษา ทักษะการฟัง และทักษะการพูดภาษาไทย⁽¹⁴⁾ ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสังคมและอารมณ์⁽¹⁵⁻¹⁷⁾ ส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง⁽⁶⁾ ตลอดจนส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง^(18,19) นอกจากนี้การเล่านิทานที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแล้ว ปัจจัยด้านโครงสร้างครอบครัวก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เด็กที่ถูกเลี้ยงดูภายใต้ครอบครัวเดี่ยวจะทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ใช่พ่อแม่ ทำให้เด็กขาดการกระตุ้นพัฒนาการทางสติปัญญาและสังคม⁽²⁰⁾ มีผลการศึกษาที่พบว่า การเล่านิทานร่วมกับพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัวจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย^(21,22) ในขณะที่การกระตุ้นพัฒนาการอย่างมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจมีผลหรือไม่มีผลกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้^(21,23) จะเห็นได้ว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมาก ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่า/ตายาย ควรเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2560 พิจารณาการจัดสรรทุนวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยาผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการวิจัย จนเสร็จสิ้นโครงการ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. คู่มือแนวทางการดูแลเด็กปฐมวัยจากแม่วัยรุ่น (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี: มานะดีมีเดีย; 2560.
2. คณะกรรมการการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ National Standard for Early Childhood Care, Development and Education Thailand คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ วันที่ 2 มกราคม 2562. การประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ; วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2562; ห้องกรุงเทพบอลรูม ชั้น 2 โรงแรมรอยัล ซิตี, กรุงเทพมหานคร. คณะกรรมการการพัฒนาเด็กปฐมวัย-แห่งชาติ; 2562.
3. คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล กระทรวงสาธารณสุข. แบบรายงานความก้าวหน้าผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการประเด็นการตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการตรวจสอบ [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. แหล่งข้อมูล: https://nich.anamai.moph.go.th/web-upload/9x45fd5e87a10707bad447547633b2d-76d/202105/m_news/9269/204371/file_download/887e17e91cebf6b1bc2333537c6efb01.pdf
4. Vargas-Vitoria R, Faúndez-Casanova C, Cruz-Flores A, Hernandez-Martinez J, Jarpa-Preisler S, Villar-Cavieles N, et al. Effects of combined movement and storytelling intervention on fundamental motor skills, language development and physical activity level in children aged 3 to 6 years: study protocol for a randomized controlled trial. *Children* 2023;10(9):1530.
5. Eyre ELJ, Clark CCT, Tallis J, Hodson D, Lowton-Smith S, Nelson C, et al. The effects of combined movement and storytelling intervention on motor skills in South Asian and white children aged 5–6 years living in the United Kingdom. *Int J Environ Res Public Health* 2020;17(10):3391.

6. รสสุคนธ์ อยู่เย็น. ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 2557;7(2):779-87.
7. พัชรมณฑิ์ ศุภสุข. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างควบคุมการเสริมแรงทางสังคม [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556. 182 หน้า
8. สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย development surveillance and promotion manual (DSPM). นนทบุรี: สยามพิมพ์นานา; 2562.
9. กฤษดา เอื้ออภิศักดิ์, นันทวัน สกุลดี, เดือนเพ็ญ ทองป้อม. ผลของโปรแกรมการให้ความรู้เรื่องการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมการเล่านิทานของผู้ดูแลเด็กที่มารับบริการที่คลินิกตรวจสุขภาพเด็กดี ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น. วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น 2564;13(2):37-54.
10. จิราภรณ์ แสงพารา, สุพัฒนา ศักดิ์ชฐานนท์, พูลสุข ศิริพูล, เบญจมาศ พระธานี. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กอายุ 2-3 ปี: การศึกษาเบื้องต้น. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี 2561;26(2):137-47.
11. ศูนย์ฝึกอบรมและแพทยศาสตรศึกษา. ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี. ราชบุรี: ศูนย์อนามัยที่ 5; 2562.
12. สราญจิต อินศร, ยศสยา อ่อนคำ, ฤทธิรงค์ เรืองฤทธิ์. ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วมต่อพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม 2564;5(10):143-60.
13. ประภัสสร บรรวณ, แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย. การพัฒนาความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทาน. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2564;11(1):194-206.
14. นัตพร สีสถาน, ศรีกัญญัสสร รังสีวรกุล. ผลการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน. วารสารสังคมศาสตร์-วิชาการ 2557;7(3):7-17.
15. เยาวนุช ทานาม, จิราภรณ์ พจนอารีย์วงศ์. การพัฒนาชุดการสอนความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ 2564;8(11):1-11.
16. Muñiz EI, Silver EJ, Stein RE. Family routines and social-emotional school readiness among preschool-age children. J Dev Behav Pediatr 2014;35(2):93-9.
17. ดุลยรัตน์ โถวประเสริฐ. ผลของการอ่านสื่อนิทานต่อพฤติกรรมการเลิกใช้ขวดนมของเด็กและทัศนคติของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วารสารทันตภิบาล 2564;32(1):1-12.
18. จุรีรัตน์ นุรักษ์, อริสรา บุญรัตน์. การพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา. วารสารอัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 2564;11(22):1-8.
19. ปัทมา ศิวะโกศิษฐ, วัฒนทิพย์ มุกข์พันธ์. ผลของการเล่านิทานและบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2562;30(1):178-88.
20. คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผลราชการ กลุ่มกระทรวง คณะที่ 2. รายงานการพัฒนาเด็กปฐมวัย. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. แหล่งข้อมูล: https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=10104
21. มาลี เอื้ออำนวย, อภิรัช อินทรางกูร ณ อยุธยา, กมลทิพย์ ทิพย์สังวาลย์, พรรณนิภา บุญกล้า, ศศิธร คำมี, กรชนก หน้าขาว. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดา

- มารดาและผู้ดูแล อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ สสอท 2564;3(1):48-63.
22. Zivan M, Horowitz-Kraus T. Parent-child joint reading is related to an increased fixation time on print during storytelling among preschool children. *Brain and Cognition* 2020;143:105596.
23. มนัสมีน เจะโนะ, รอฮานี เจะอาแซ. ผลของโปรแกรมการกระตุ้นพัฒนาการอย่างมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อพัฒนาการของเด็กอายุ 2-5 ปี. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2562;30(2): 80-8.

Abstract: Effectiveness of Storytelling Promoting Program for Three Generations Family with Development of Preschool Children in Phayao Province

Natnapa Promma, M.Sc. (Public Health); Pronpana Somjit, M.Sc. (Public Health)

Department of Community Health, School of Public Health, University of Phayao, Thailand

Journal of Health Science 2023;32(6):1092-102.

The objective of the pretest-posttest study with compared group was to assess the effectiveness of storytelling promotion program for three-generation families to promote development of preschool children in Phayao province. The samples were 70 families, all with three generations. The assessment of family relationships, the storytelling promotion program and Development Surveillance and Promotion Manual (DSPM) were used as research instruments. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, with Wilcoxon signed-rank test used to compare differences in preschool children's development before and after participating in the program, and Mann-Whitney U test used to compare differences in preschool children's development in the experimental group and the control group. The results showed that parents engaged in storytelling activities 60.00% of the time (1-3 days per week), spending 10 minutes per session and used Aesop's fables 51.43%. The baseline characteristics of parents included parental age, grandparents age and family relationship scale, and for preschool children were gender, age, BMI and birth weight. These characteristics showed no difference between the experimental and control groups. The comparison of toddlers' development within the experimental group before and after participating in the program revealed a statistically significant improvement ($p < 0.05$). Moreover, when comparing the experimental group with the control group at the conclusion of the research project, a statistically significant difference was observed ($p < 0.05$). Therefore, family storytelling significantly influences the development of toddlers. Consequently, it is recommended that parents regularly engage in storytelling with toddlers on a daily basis.

Keywords: storytelling; three generations family; development of preschool children